

چارانه‌های بیداری

سید فضل‌الله طباطبائی ندوشن (امید)

با مقدمه

حجت الاسلام زکریا اخلاقی

www.ketab.ir

یادداشت

چارانه‌های بیداری

سید فضل‌الله طباطبایی ندوشن (امید)

سلسله انتشار یادداشت نو: ۱۰۶ * مجموعه شعر: ۴۹
چاپ اول: ۱۴۰۰ * شمارگان: ۵۰۰ نسخه * قیمت: ۳۰۰۰۰ تومان
مدیر اجرایی: محمد صادقی رنجبر * صفحه‌آرا: مرضیه دهقان
طراح جلد: علیرضا بهت

سرشناسه: طباطبایی ندوشن، سید فضل‌الله، ۱۳۴۳ -

عنوان و نام پدیدآور: چارانه‌های بیداری / منتخب موضوعی اشعار سید فضل‌الله طباطبایی ندوشن (امید)؛

با مقدمه استاد زکریا اخلاقی؛ ویراستاری سید روح‌الله طباطبایی ندوشن.

مشخصات نشر: یزد: یادداشت نو، ۱۴۰۰.

مشخصات ظاهری: ۸۶ ص.؛ ۱۴/۵×۲۱/۵ س.م.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۴۷۹-۸۹-۹

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

رده‌بندی کنگره: PIR۸۱۴۳

رده‌بندی دیویی: ۸۱۶/۶۲

شماره کتابشناسی ملی: ۸۶۵۸۵۰۰۰

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیا

دفتر انتشارات و مرکز فروش: یزد، میدان مارکار، کوچه ۴ دهم فروردین

تلفن: ۰۳۵-۳۶۲۶۵۳۹۱ - ۰۹۳۷۱۸۷۳۰۱۵

بسم الله الرحمن الرحيم

مقدمه

هرچند بهترین معرف یک مجموعه شعر، خود آن مجموعه است؛ با این حال به پاس همدلی‌ها و هم‌زمانی‌های چندین ساله با شاعر باورمند و خوش قریحه این مجموعه، نکاتی چند را یاد آور می‌شوم. یک: هندسه هنرمندانه ساختار رباعی، موسیقی آرام و فیلسوفانه وزن آن، آهنگ قافیه‌ها و ردیف‌های نزدیک به هم، ایجاز دلخواه و تلنگر روح‌نواز مضمون‌های حکمت‌آمیز، این قالب را قالبی جذاب و اثرگذار کرده است.

رباعی قالبی سهل‌ممتنع است. سرودن در این قالب هم آسان است و هم دشوار؛ آسان است، چون قالبی است کوتاه با وزنی سیال و انعطاف‌پذیر، به گونه‌ای که شاعر می‌تواند مطلب مورد نظر خود را بدون گرفتار شدن در ورطه پراکنده‌گویی، سریع و راحت بیان کند و دشوار است؛ چراکه همین کوتاهی قالب و سرعت در بیان مطلب، موجب آسان‌گیری شاعر و غفلت وی از انسجام و لطافت آن می‌گردد، به‌ویژه اینکه مخاطب امروز عادت دارد هنر شاعر را در کشف غافلگیرکننده او در مصرع چهارم ببیند و همین امر باعث می‌شود که تمام توجه شاعر به مصرع آخر منعطف شود و از سه مصرع دیگر غافل بماند. از

این روست که در میان انبوه رباعی‌های موجود در شعر معاصر، رباعی‌هایی که هر چهار مصرع آن از قوت و انسجام لازم برخوردار باشد، چندان زیاد نیست. دو: سرودن یک مجموعه شعر که در بردارنده تعداد زیادی از شعرهای کوتاه در یک موضوع است پدیده جالبی است که این روزها کمابیش شاهد آن هستیم. این نوع کار، همه ذهن و زبان شاعر را به یک موضوع متوجه می‌کند و وی را به تماشای آن موضوع از زاویه‌های گوناگون و به دنبال آن به کشف مضمون‌های ناب و خلق تصویرها و ترکیب‌های نو و بدیع وامی‌دارد و رهاورد این تماشا تابلوهای چشم‌نواز و نکته‌های لطیف و حرف‌های تازه‌ای است که شگفتی‌های مخاطب را در پی دارد و جولان اندیشه و پرواز خیال شاعر را به خوبی نشان می‌دهد. در این نوع مجموعه‌ها، حتی اگر هریک از شعرها هم به تنهایی چندان چشمگیر نباشد، مجموع آنها در کنار هم نکته‌آموز و تحسین‌برانگیز خواهد بود، البته این ویژگی نباید شاعر را به سهل‌اندیشی و آسان‌گیری دچار کند؛ چرا که این نوع مجموعه‌ها وقتی مقبولیت تام دارد که هریک از شعرهای آن به تنهایی از قوت و لطافت لازم برخوردار باشد و شکوهمندی کنار هم دیدن آنها نباید شاعر و مخاطب را به اشتباه بیندازد.

سه: مرگ پدیده‌ای است ناشناخته و اسرارآمیز که عقل بشر از درک و حلّ معماهای پیچیده آن عاجز مانده است و تنها با مرکب خیال می‌توان به گشت‌وگذار در اقلیم‌های نامکشوف آن پرداخت؛ از این رو مرگ‌اندیشی در ادبیات پارسی سابقه‌ای دیرینه دارد و شاعران حکیم و عارف ما جلوه‌هایی از تماشای خرد و خیال و سیر و سیاحت عارفانه و شاعرانه خود در این ساحت را در آینه شعر خویش به نمایش گذاشته‌اند؛ و الحق که درنگ‌های شاعرانه آنها در ابعاد گوناگون این منشور شگفت‌انگیز ارمغان‌های درخشانی را در پی داشته است. در دوران معاصر نیز مجموعه‌هایی مستقل در باب مرگ منتشر شده است، البته نوع نگاه شاعران معاصر به مرگ متفاوت است و در هریک از این مجموعه‌ها از زوایایی خاص به این مسئله نگریسته شده است؛ از این رو آثار هر شاعری

سبک و سیاق خود را داراست و از طراوت و تازگی خاص خود برخوردار است. بی‌شک هنوز حرف‌های ناگفته بسیار است و به لحاظ گسترده‌بودن این افق بیکران، همواره مجال کشف‌های تازه و خلق مضمون‌های نو فراهم است. چهار: دفتر حاضر مجموعه‌ای از رباعی‌ها و غزل‌هایی است که حاصل سلوک اندیشمندانه شاعر در مراحل و منازل اسرارآمیز مرگ است؛ اگرچه شاعر این مجموعه می‌توانسته است با نگاهی عمیق‌تر، تخیلی شاعرانه‌تر و زبانی بروزتر در ساحت این موضوع به میدان بیاید، ولی باین حال دو ویژگی ممتاز در این رباعی‌ها، آنها را خوش مضمون و پندآموز کرده است؛ یکی عنایت به آموزه‌های دینی همراه با تلمیحاتی زیبا از آیات و روایات و دیگری مثبت‌اندیشی و نگرشی واقع‌بینانه به موضوع مرگ، به تعبیر دیگر مرگ‌ستایی که جلوه‌های آن را می‌توان در مصرع به مصرع این رباعی‌ها مشاهده کرد. شاعر در این مجموعه، به‌ویژه در رباعی‌ها که توالی در سرودن داشته‌اند، از زوایای گوناگون به پدیده مرگ نگریسته و با بهره‌وری از معارف دینی و آموزه‌های وحیانی، حرف‌های شنیدنی فراوانی را به ارمغان آورده است و در نوع خود کاری خواندنی و قابل تحسین انجام داده است.

امیدواریم از شاعر این مرگانه‌ها - که مرگ از او دور باد - در باب زندگی و حیات و امید و نشاط هم شاهد آثاری شنیدنی باشیم. ان شاء الله!

زکریا اخلاقی

مرداد ۱۳۹۸